

- (א) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען:
 (ב) אלה תלדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצ' אן והוא נער את בני בלחה נאָת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם:
 (ג) וישכאל אהב את יוסף מפל בגיו פי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים:
 (ד) ויראו אחיו פי א' תו אהב אביהם מפל אחיו וישנאו א' תו ול' א' קבלו דברו לשל'ם:
 (ה) ויחל'ם יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד שנ' א' א' תו:
 (ו) וי' אמר אליהם שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי:
 (ז) והנה אנוננו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסבינה אלמ' תיכם ותשתחווין לאלמתי:
 (ח) וי' אמרו לו אחיו המל'ך תמל'ך עלינו אם משול תמש'ל בנו ויוספו עוד שנ' א' א' תו על חל'מ' תיו ועל דבריו:
 (ט) ויחל'ם עוד חלום אחר ויספר א' תו לאחיו וי' אמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי:
 (י) ויספר אל אביו נאל אחיו ויגער בו אביו וי' אמר לו מה החלום הזה אשר חלמתי הבוא נבוא אני ואמך ואחייך להשתחות לך ארצה:
 (יא) ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר:
 (יב) ויכלו אחיו לרעות את צ' אן אביהם בשכם:
 (יג) וי' אמר ישכאל אל יוסף הלוא אחייך ר' עים בשכם לכה ואשלחן אליהם וי' אמר לו הניני:
 (יד) וי' אמר לו לך נא ראה את שלום אחייך ואת שלום הצ' אן והשבני דבר וישלחהו מעמק סברון ויב' א' שכמה:
 (טו) וימצאהו איש והנה ת' עה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש:
 (טז) וי' אמר את אחי אב' כי מבקש הנידה נא לי איפ'ה הם ר' עים:
 (יז) וי' אמר האיש וסעו מזה פי שמעתי א' מרים ולכה ד' תינה וילך יוסף אחר אחיו וימצאם בד' תן:
 (יח) ויראו א' תו מרח'ק ויבטכם יקרב אליהם ויתגלו א' תו להמיתו:
 (יט) וי' אמרו איש אל אחיו הנה בעל החל'מות הלזה בא:
 (כ) ועתה לכו ונהרגהו ונשלכהו באחד הב'רות ואמרנו חיה רעה אכלתהו ונראה מה יהיו חל'מ' תיו:
 (כא) וישמע ראובן ויצלהו מדם וי' אמר ל'א נבנו נפש':
 (כב) וי' אמר אליהם ראובן אל תשפכו דם השליכו א' תו אל הבור הזה אשר במדבר וי' אל תשלחו בו למען הצי'ל א' תו מדם להשיבו אל אביו:
 (כג) ויהי כאשר בא יוסף אל אחיו ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתנת הפסים אשר עליו:
 (כד) ויסקהו וישלכו א' תו הב'רה והבור רק אין בו מים:
 (כה) וישבו לאכל לחם וישאו עיניהם ויראו והנה א' רח'ת ישמעאלים באה מגלעד וגמליהם נ' שאים נכ' את וצרי גל'ט הולכים להוריד מצר'מה:
 (כו) וי' אמר יהודה אל אחיו מה בצע פי נהר'ג את אחינו נכסינו את דמו:
 (כז) לכו ונמכרנו לישמעאלים וי'נו אל תהי בו פי אחינו בשכנו הוא וישמעו אחיו:
 (כח) ויעברו אנשים מד'נים ס' סרים וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף ויביאו את יוסף מצר'מה:
 (כט) וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו:
 (ל) וישב אל אחיו וי' אמר הילד איננו ואני אנה אני בא:
 (לא) ויקחו את כתנת הפסים ויביאו אל אביהם וי' אמרו ז' את מצאנו הפך נא הכתנת פנים הוא אם ל'א:
 (לב) ויביכהו וי' אמר כתנת בני חיה רעה אכלתהו ט'ר'ף ט'ר'ף יוסף:
 (לג) ויקרע יעקב ב' שמל'תיו וישם שק במתניו ויתאבל על בנו ימים רבים:
 (לד) ויקמו כל בגיו וכל בג' תיו לגסמו וימאן להתנחם וי' אמר פי ארד אל בני אבלי שא' לה ויכ'ד א' תו אביו:
 (לו) והמדנים מכרו א' תו אל מצרים לפוטיפר סרים פרעה שר הטבחים:

בראשית לו וישב

וישראל
אהב את יוסף מפלבויו פרבו

ספורנו

(ד) ויראו אהיו פי אתו אהב אביהם.
ובנה טעה יעקב לשנות לבן בין
הבנים¹⁸, בענין שיפירו אהיו את האהבה
אשר בלבו¹⁹.

(ג) וישראל אהב את יוסף מכל בגיו, והיה טעם האהבה
מצד שבן זקנים הוא, אם הבן שגולד לעת
זקנתו, אם שדרך הוקנים שיקח הבן הצעיר שיעמוד לסניו
לשמשו, והוא נקא בן זקנים שעומד לשרתו בזקנתו, ולכן
עשה לו כהנת פסים, כי יתר הבנים שהיו תמיד בשדה
עם הצאן לבשו כורך הרועים, אבל הוא שעמד בבית למני
אביו היה צריך ללבוש בגדי כבוד לכבוד אביו, וכמ"ש
במך בעשו כשעמד לשמש למני אביו לבש בגדים יקרים
לכבוד אביו, שנה מחביבת מצות כבוד, ולכונה זו עשה לו
הכהנת הזאת:

(ד) ויראו אתיו, אבל אחיו דנו בזה כהנת אחרת כמו
שיתבאר, וחשבו כי אתו אהב אביהם, שבאמת
אהב את אחד מבניו בדרך געגועים אינה אהבה עצמית
רק אהבה גשמית, אבל הם חשבו שאוהבו אהבה עצמית,
שע"י כי אתו אהב, וכן באשר ראו כי אהב אותו מכלם
וא"י שלא ימצא גם בהם ילד שעשועים, ולכן וישגאו אותו.
והוא כי עד עתה רק אחד מן הבנים היה הלב והסגולה
ויתר הבנים היו כקליפות, וישמטאל גוזה מסני יחזק ועשו
מסני יעקב, ויחזק ויעקב ירשו ברכת אברהם הבכורה
והברכה וירושת הארץ והדבוק האלהי, ולבני המילגשים
בתן אברהם מתנות וישלחם, ועשו בככי ירש ברכת חרב
והר שער ונדחה מנחלת ה' ובאשר לא ידעו השבטים שעתה

זקנים הוא לו ועשה לו כהנת
פסים: ויראו אהיו פי אתו אהב
אביהם מפלבויו וישגאו אתו
ולא יכלו דברו לשלום:

ולא יכלו דברו לשלום. אף
על פי שקני צריכים לדבר עמו בענין
ההקנת הפית ומרעה הצאן, בהיותו טהיג
במצות אביו, לא יכלו לדבר עמו לשלום
וגרעות כמנהג האחים²⁰.

התורה והמצוה

יתוצץ הענין האלהי על מטה שלמה ושכל שבטי יה היו
לב וסגולה, וראו שיעקב אהב רק את יוסף, חשבו שנה
מסני שחושב שהוא הלב והסגולה ויתר בניו כקליפות,
ובמרט שעשה לו כהנת פסים שמורה שרוצה ליתרו לעבודת
ה' ולתת לו מעלת הבכורה, וע"כ יציגוהו בבגלי כהונה
וכהנת בד קודש, ובאשר נדמה להם שהוא איש גאה ואיש זורן
משתרר עליהם ומוציא דבה להבאיש רוחם בעיני אביהם,
במרט מה שראו בעיני החלומות כי חושב למלוך עליהם,
ואם ירצה הבכורה ומתנות האלהיות איך ירצה במלוכה
ומשרה וע"כ חשבו שהוא אם יצליח להטות לב אביו
לכל זה יהיה טילון ממאיר לבית יעקב, לכן חשבו לכולת
קוץ מכאוב מן הכרם לתועלת כללי, לא מקנאת איש
מרעהו רק למען לא יחלל שרי קדש ויתן לחרם יעקב
וישראל לגדומים, ולא יכלו [לסבול] דברו לשלום, ר"ל
מה שהוא היה מדבר אליהם לשלום, כי השנאה הרגילה
התקרה עת ידבר האויב דברי שלום ורצוני כמ"ש מעגה רך
ישיב חמה, אבל השנאה שהיא ע"י קנאה וכ"ש ע"י שחושב
כי הוא אורב לגפשו וכבודו ושהוא רשע לפנות, תגדל עוד
ע"י דבורו לשלום כאלו בפה חונף ישחית דעהו ובמטי
שלום ידבר ובקרבו ישים ארבו:

ויחלם
יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו
עוד שנה אחת:

(ח) ויגד לאחיו. גם זה עשה מספרו
העצה כנער.

שני לוחות הברית

ולא יכלו דברו לשלום, פרש"י: מתוך גנותן
למדנו שבחן, שלא דברו אחד בפה ואחר
בלב. וזה מדה טובה באדם שיהיה פיו ולבו
שוין, והא דכתיב אצל נבל והוא כלבו ודרשו
לגנאי, שפיו היה מדבר רע כל מה שהיה בלבו.
שאני החם שעשה מעשה, שעקימת שפתיו הוא
מעשה להוציא מפיו דברים רעים ולא שתק
אבל השבטים לא דברו עמו טוב, מאחר שהיו
שנאה בלבם לא רצו להיות אחד בפה ואחר
בלב לא יצא דבר רע מפיהם, רק שלא רצו
לדבר עמו דברי שלום.

לו א וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען: ב אלה תלדות

ספורנו פרק לו

(ב) אלה תלדות יעקב. מארעותיו וילדי יום עליו אשר ישב שם³. כי מאז שיצא מבית אביו היה ענינו כמו קורות אבותינו בגלות ראשון⁴, ומאז שקור אל לאבותינו בבית שני וסרפנו⁵ וגלותו⁶ וקאלתו לקץ טימין⁷.

הנה רעה את אטיו בצאן. הנה סנהיג ומורה אותם בקלאכת מרעה הצאן⁸. והוא נער ומפגי נצרותו טשא להביא רבת אטיו⁹, "כי לא גסה" (על פי שמואל א יז, ט) ולא התבונן לאגודית דבר, אף על פי שניה אז משקיל מאד¹⁰, ושהנה אשר קף מורה לזקני הדור, קאמרו "וזקניו יתפם"¹¹ (תהלים קה, כב), ונה קאמרים וזקונם לקרקה: ולא בדרדקי עצה¹² (שבת פט, ב).

ויבא יוסף את דבתם רעה. באמרו לאביו שאטיו היה טועים ומפסידים בבלי דעת¹³ בראוי בקלאכת המקנה, שהיתה אז עקר השמלהתם בקנה עשר ונקטים¹⁴.

יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם:

ילקום

וישב לו, ב-ד

שמעוני

כיבא יוסף את דבתם רעה. מה אמר, השורין הן בניה על אבר מן הנשי מדכתיב בסמוך היה רעה את אחיו "בצאן", משמע שהדיכה רעה היה בענין הצאן. רבי יהודה אומר מולין הן בניה השפחות מדכתיב והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו, דמשמע שהוא מחזיקן שהם בני נשי אביו אבל הם מחזיקן אותן כבני שפחות. רבי שמעון אומר, תולין הן עיניהן בבנות הארץ לישא מהן נשים, מדכתיב נשי אביו, שלא היו כנעניות, והם רוצים לישא כנעניות. אמר רבי יהודה ברבי שמעון, על תלתיהון לקה, מדכתיב (משלי טו, יא) "פלים ומאנוי כושפט לה" לשלם מדה כנגד מדה במדה ובמשקל. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אמה אמרת השורין הן בניה על אבר מן הנשי, תייד שאפלו בשעת התלקלה אינו אלא שוחטין ואוקליו, שנאמר (להלן לו, לא) "וישחטו שעיר עזים", אמה אומר מולין בניה השפחות וקורין להם עבדים, (תהלים קה, יז) "לעבד נמפר יוסף", אמה אומר תולין הם עיניהם בבנות הארץ, תייד בא שאני מגדה קף את הרב, שנאמר (להלן לו, ז) "ותשא אשת ארניו וגו'".

את דבתם

רעה. כל רעה עתה נראה נאמרו י בני למה הם מגיד לאחי, שהיו מולין אבר מן הנשי, ומולין נשי השפחות לקרותן עבדים, ומשורים על הערומים ה. ובגלגלן לקה על אבר מן הנשי, ומשורו שער עזים נמחרתו ולא חלבונו מי ט, (כדי שילקם בנטיעתו). ועל דעה. קשקש עליהם שקורין לאחיהם עבדים, לקני וקני יוסף ויבא יוסף ויבא יוסף ועל הערומים קשקש עליהם, ומשור אקם אדומו וגו' (כד טז ז):

עץ יוסף ומתנות כהונה

(ז) ואת אמר והוא נער אף על גב דאשכחן לשון נער אף יותר משיעור זה כמו ביהושע ואבשלום ורחבעם ודוגמתן. מכל מקום דייק לה מיתורא דבאומרו שהוא בן י"ז כבר ידענו שהוא נער ומה תלמוד לומר והוא נער (גור הקודש): השוריים הם בניך על אבר מן הנשי טעות יוסף היה שראה את אחיו אוכלים בן פקועה בלא שחיטה דשרי כדאיתא בפרק בהמה המקשה ויוסף לא ידע שהיה בן פקועה: תולים הם עיניהם בבנות הארץ לפי שראה יוסף אותם נושאים ונותנים עמהם ולפי קדושתו ראה להתרחק מהכיעור לגמרי וחשב שאין זה אלא להיות גותנים עיניהם בהן: מולולים הם כבני חשפחות היינו שלפי שבני הגבירה לא היו מתחברים עמהם כמוהו שאינם כל כך מכובדים בעיניהם כמותם. חשב יוסף כי זה היה לפי שהיו בעיניהם לעבדים ומחזיקים את אמותיהם לשפחות והרי הוא כאילו קורין אותם עבדים ממש:

בראשית, פרק מ"ה

- (א) ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו:
- (ב) ויתן את קלו בבכי וישמעו מצרים וישמע בית פרעה:
- (ג) ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוֹד אֲבִי חֵי וְלֹא יָכֹלוּ אֲחֵיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנָיו:
- (ד) ויאמר יוסף אל אחיו גִּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגְשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אֲחֵיכֶם אֲשֶׁר מָכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרַיִם:
- (ה) ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלקים לפניכם:
- (ו) כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר:
- (ז) וישלחני אלקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדלה:
- (ח) ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלקים ושימני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים:
- (ט) מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלקים לאדון לכל מצרים רדה אלי אל תעמד:
- (י) וישבת בארץ גשן והיית קרוב אלי וביני וביני בניך וצאנך ובקרך וכל אשר לך:
- (יא) וכלפליתי אתך שם כי עוד חמש שנים רעב פן תורש אתה וביתך וכל אשר לך:
- (יב) והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם:
- (יג) והגדתם לאבי את כל פבודי במצרים ואת כל אשר ראיתם ומהרתם והורדתם את אבי הנה:
- (יד) ויפל על צווארי בנימין אחיו ויבך ובנימן בכה על צוואריו:
- (טו) וינשק לכל אחיו ויבך עליהם ואחרי כן דברו אחיו אתו:

יח ויגש אליו יהודה, ויאמר בי אדני, ידבר-נא עבדך דבר
 באזני אדני, ואל-יחר אפך בעבדך: כי כמוך,
 כפרעה. יט אדני שאל, את-עבדיו לאמר: היש-לכם אב,
 או-אח. כ ונאמר, אל-אדני, יש-לנו אב זקן, וילד זקנים
 קטן; ואחיו מת, ויותר הוא לבדו לאמו ואביו
 אהבו. כא ותאמר, אל-עבדיך, הורדהו, אלי; ואשימה עיני,
 עליו. כב ונאמר, אל-אדני, לא-יוכל הנער, לעזב את-
 אביו: ועזב את-אביו, ומת. כג ותאמר, אל-עבדיך, אם-לא
 ירד אחיכם הקטן, אתכם--לא תספון, לראות פני. כד ויהי
 כי עלינו, אל-עבדך אבי; ונגד-לו--את, דברי
 אדני. כה ויאמר, אבינו: שבו, שברו-לנו מעט-
 אכל. כו ונאמר, לא נוכל לרדת: אם-יש אחינו הקטן איתנו,
 וירדנו--כי-לא נוכל לראות פני האיש, ואחינו הקטן איננו
 איתנו. כז ויאמר עבדך אבי, אלינו: אתם ידעתם, כי שנים
 ילדה-לי אשתי. כח ויצא האחד, מאתי, ואמר, אף טרף
 טרף; ולא ראיתיו, עד-הנה. כט ולקחתם גם-את-זה מעם
 פני, וקרהו אסון--והורדתם את-שיבתי ברעה,
 שאלה. ל ועתה, כבאי אל-עבדך אבי, והנער, איננו
 איתנו; ונפשו, קשורה בנפשו. לא והיה, כראותו כי-אין
 הנער--ומת; והורידו עבדיך את-שיבת עבדך אבינו, בנגון--
 שאלה. לב כי עבדך ערב את-הנער, מעם אבי לאמר: אם-
 לא אביאנו אליך, וחטאתי לאבי כל-הימים. לג ועתה, ישב-
 נא עבדך תחת הנער--עבד, לאדני; והנער, יעל עם-
 אחיו. לד כי-אידך אעלה אל-אבי, והנער איננו איתי: פן
 אראה ברע, אשר ימצא את-אבי.

מה * ולא יכל יוסף
 להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא
 הוציאו כל איש מעלי ולא עמד
 איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו:
 * ויבן את קלו בבכי וישמעו
 מצרים וישמע בית פרעה: ויאמר
 יוסף אל אחיו אני יוסף העוד
 אבי חי ולא יכלו אחיו לענות
 אתו כי נבהלו מפניו: ויאמר
 יוסף אל אחיו גשגשוא אלי ויגשו

ויאמר אני יוסף אחיכם אשר
 מכרתם אתי מצרימה: ועתה
 אל תעצבו ואל יחול בעיניכם כי
 מכרתם אתי הנה פי למתיה
 שלחני אלהים לפניכם: כיתה
 שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד
 חמש שנים אשר אין חרש וקציר:
 וישלחני אלהים לפניכם לשום
 לכם שארית בארץ ולקחת
 לכם לפליטה גדלה: שלש

ועתה
 לא אתם שלחתם אתי הנה פי
 האלהים וישלחני לאב לפרעה
 ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ
 מצרים:

עירוש רש"י הירש

(ה) אל העצבו. בהעלוחכם על דעתכם את
 הדרך בה הובאתי לכאן, אל תעיב מחשבה זו
 את השמחה על היותי כאן, דבר שהוא לעצמו אינו
 אלא אושר. הן "עצב" הוא הרגש של ויתור מאונס.
 רשאים אתם למלא את לבכם שמחה ואושר.
 ואל יחד בעיניכם. בדרך כלל חרה
 ל"י סמיכות זו של "חרה": מצב ומשו "עצבים".
 שינוי השכל — מצוי רק בשלילה כאן ולעיל לא, לה,
 ומגיעה בשני הסוקים, כי הדבר ה"חורה" לגוש,
 יראה באור אחר לעצבים, תוך ראית השכל.
 אינו יכול לכופף על רגשותיכם שלא יחד לכם שכן
 עחל הוא עחל, הרגש הוא מרדק, אך שכלכם ימתיק
 גם הכרה זו, כאשר תלמדו לראות את הדברים בעינים
 אחרות, כפי שהיא הודגל כבר מומן לראות את
 הכל באור אחר, אפשר גם ש"כ"י משמש כאן לא בלשון
 "ש", אלא בלשון "שהרי": מכרתם אותי הנה!
 אתם הגורמים בעקיפין לעמדה הרמה והמאושרת בה
 מצאתם אותי כאן.

1. כמה פחות יש חלק מלפני? 2
 כמה המשמעות קצרה? 2

1. מה פילוח המשמעות?
 החוקיות של צ"מ? 2

2. האם יש פה מנייה או טענה?